

Motion till riksdagen

1989/90:Jo17

av Karl Erik Olsson m.fl (c)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

Jordbrukets framtid

Jordbruket kommer även fortsättningsvis att spela en stor roll i det svenska samhället. Jordbruket kommer inte bara att ha betydelse för livsmedelsproduktionen utan kommer även att ha en stor möjlighet att bidra med råvaror till den svenska industrin och till energiförsörjningen.

Det svenska jordbruket dras i dag med stora lönsamhetsproblem. Detta kan förklaras med att produktionsöverskotten varit betungande för näringen och att näringen själv fått stå för det huvudsakliga ansvaret för exportkostnaderna.

Om den livsmedelspolitiska arbetsgruppens (LAG) förslag genomförs leder det till än sämre lönsamhet. Detta har inte jordbruksnäringsrådet rådat med.

Den socialdemokratiska jordbrukspolitiken har tvingat fram stora och specialiserade produktionsenheter. Detta har också varit huvudinriktningen för det forsknings- och utvecklingsarbete som bedrivits bl.a. vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Effekterna av den tidigare politiken har lett till såväl miljöstörningar som ekonomiska problem för många lantbruksföretag. Forskning och utveckling måste inriktas på att lösa dessa problem.

Naturresursberedskap

Genom en fortgående förgiftning av en av våra viktigaste resurser, åkermarken, ökenutbredning och jorderosion kan stora områden av världen som idag används till livsmedelsproduktion komma att slås ut helt. Kärnkraftsolyckan i Tjernoby är ett närliggande exempel på hur naturen i stora områden kan komma att påverkas vid en olycka. Ett område av Götalands storlek har hälsovådlig radioaktiv beläggning. Mark, inte bara i Sovjetunionen, fick tas ur produktion av livsmedel. I andra delar av Sovjetunionen har markförstörelsen gått mycket långt – det befaras att stora områden ej längre kan användas för livsmedelsproduktion.

Det är med anledning av detta angeläget att väl vårda den resurs som marken utgör. Det gäller naturligtvis även i Sverige. Forskning måste inriktas på

att bibehålla markens produktionsförmåga. Det är också, enligt vår mening, viktigt att slå vakt om den genetiska mångfalden.

Centern anser att följande forskningsområden bör prioriteras inom jordbruksområdet.

Miljöavgifterna på handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel

Av de medel som kommer ifrån avgifter på handelsgödsel och bekämpningsmedel avsattes förra budgetåret 28 milj.kr. till försurningsprogrammet. Vi har från jordbruksdepartementet erfarit att för budgetåret 1990/91 kommer ca 20 milj.kr. från dessa avgifter att avsättas till anslaget B 2 Bidrag till miljöarbete (försurningsprogrammet). Vi anser inte att det är rimligt att dessa medel används till detta. Enligt förarbetena till beslutet om avgifter på kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel (prop 1983/84:176, SkU 1983/84:47, rskr 1983/84:383) var syftet att minska användningen av handelsgödsel och av hälso- och miljöfarliga kemikalier. Enligt beslutet skulle inkomsterna från avgifterna användas till utökade insatser i fråga om forskning, rådgivning och miljöförbättrande åtgärder inom jordbruksområdet.

Användningen av handelsgödsel har en relativt liten del i försurningen. Huvuddelen kommer från luftföroreningar från förbränning av fossila bränslen. Jordbruket drabbas hårt av försurningen. Produktionsbortfallet är svårt att ange i exakta belopp, men måste beräknas komma upp i betydande belopp. Det är rimligt att de medel jordbruket betalar för handelsgödsel och bekämpningsmedel kommer jordbruket till del till fullo, bl.a. för att motverka försurningen i jordbruket och att utveckla nya grödor och produktionsmetoder.

Vi föreslår därför en omfördelning av de medel som inflyter av dessa avgifter. Vi anser att de ca 20 milj. kr. som kommer från avgifter på handelsgödsel och bekämpningsmedel omfördelas från försurningsprogrammet och att 10 milj. kr. omfördelas från skogsforskningen. Vi beskriver nedan hur vi anser att dessa ca 30 milj.kr. istället skall användas.

Jordbruket som råvaru- och energiproducent

Centern har i en partimotion 1989/90:Jo246 presenterat förslag till nya användningsområden för åkermarken. Samhället måste basera sitt råvarubehov på förnybara resurser, istället för de ändliga som man idag är beroende av. En ökad användning av råvaror för industri- och energiproduktion från jordbruket kan minska importberoendet av ändliga resurser, förbättra bytesbalansen, ge arbetstillfällen på landsbygden och garantera industrin en god råvarutillgång. För att stimulera denna utveckling krävs inte bara forskning utan även teknisk utveckling och fullskaleförsök.

I samband med beslutet om forskningspolitiken föreslår vi att totalt 27 milj.kr. ytterligare satsas på forskning och utveckling av dessa nya råvaror, nya odlingsmetoder och industrisystem. Medlen bör tillföras SJFR, under anslaget G 4 avsnitt 18 i propositionen, för att sedan fördelas till aktuella projekt.

Vi anser att 11 milj. kr. skall satsas på forskning och utveckling av alternativ råvaruproduktion/råvaruanvändning. De resterande 16 milj. kr. bör användas till tillämpad forskning på området. Mycket av den forskning som idag sker leder inte till någon fortsatt tillämpning, eftersom det finns ett glapp mellan den grundläggande forskningen och tillämpningen. Det bör framför allt ske en utveckling i t.ex. fullskaleprojekt. Arbetsgruppen lantbruk och samhälle (ALA-gruppen) bedriver bl.a. projekt om odling och förädling av lin. Detta är ett exempel på ett intressant projekt som bör stödjas.

Vi återkommer i samband med det jordbrukspolitiska beslutet senare i år med fler förslag på detta område.

Alternativ odling

Centern har tidigare framfört kravet på en professur i alternativ odling. Detta har majoriteten i riksdagen avslagit. SJFR har vid sitt arbete med forskningen om den alternativa odlingen funnit det angeläget att stärka strukturen på forskningen och utbildningen. Man har därför inrättat en professur på området. Det är glädjande att SJFR tagit initiativ i frågan. Det är nu viktigt att ordentliga resurser ställs till förfogande, så att det kring denna professur kan byggas upp en ordentlig kompetens inom området. Grundutbildningen inom den alternativa odlingen måste också förstärkas. Bland de områden som vidare bör utvecklas hör de ekonomiska förhållandena för den alternativa odlingen samt marknadsfrågor. För denna verksamhet vid SLU anslår vi ytterligare 3 milj. kr. under anslaget G 1. Sveriges lantbruksuniversitet.

Sveriges lantbruksuniversitet

I en särskild partimotion framför centern att den satsning som aviserats på att inrätta doktorandtjänster måste fullföljas med att ekonomiska medel ställs till förfogande. Detta gäller i synnerhet lantbruksuniversitetet, där man idag dras med problem att rekrytera forskare. Vi anser att 5,2 milj. kr. skall satsas på utbildningsbidrag till doktorandtjänster.

En förstärkning av doktorandutbildningen vid SLU är viktig, inte minst mot den bakgrunden att åldersstrukturen hos professorer, statsagronomer och lektorer är sådan att många snart kommer att pensioneras. Det är därför nödvändigt med en förstärkt doktorandutbildning för att försäkra sig om att det finns kompetens inom institutionerna, även på de lägre nivåerna.

SLU har inom agronom- och hortonomutbildningarna utvecklat två nya inriktningar, en mot livsmedel och en mot bioteknik. Denna förnyelse av utbildningen är viktig och gör att utbildningen får ökad forskningsanknytning samtidigt som arbetsmarknaden efterfrågar just dessa utbildningar.

Från studentkåren har framförts att en satsning på nya inriktningar måste åtföljas av en ekonomisk satsning. För de nya inriktningarna krävs totalt 3 milj.kr. för att kunna göra de investeringar, planera de kurser och anställa de lärarresurser som planerats. Regeringen föreslår att 1 milj.kr. satsas på detta, vilket är helt otillräckligt. Vi föreslår därför att riksdagen beslutar om en medelstilldelning om 2 milj. kr. mer än regeringen, dvs totalt 3 milj.kr. i denna del.

Veterinär är ett s.k. legitimationsyrke. Det innebär bl. a. att det ställs höga internationella krav på utbildningen för att legitimationen skall vara giltig i flera länder. Utbildningssituationen på veterinärmedicinska fakulteten vid SLU är ansträngd. Det saknas ekonomiska medel för att genomföra viktiga utbildningsmoment. Det leder till att studenter i vissa fall går miste om viktiga delar i utbildningen.

Detta är allvarligt, inte minst mot bakgrund av de starka krav på djurhälsovård och djurskydd som samhället ställer. Dessutom riskerar utbildningen att förlora sin internationella status. Vi föreslår därför att 2 milj. kr. tilldelas SLU för förstärkningar inom veterinärutbildningen under 1990/91.

Den totalram för utbildningsplatser vid SLU som finns angiven i propositionen, avsnitt 18, är riktig enligt vår bedömning. Vi anser dock att det finns anledning att betona de möjligheter till omfördelning inom totalramen som också finns angivna i propositionen. Det finns i dag ett stort antal sökande till landskapsarkitektlinjen, medan agronom- och hortonomlinjerna har få sökande. SLU borde överväga att redan till höstterminen 1990 göra omfördelningar, så att platsantalet på landskapsarkitektutbildningen ökar kraftigt. Det är i detta sammanhang viktigt att SLU också löser de problem som sedan länge finns med den splittrade utbildningen för landskapsarkitekterna. SLU bör snarast lösa det så att utbildningen blir förlagd vid Ultuna eller Alnarp i hela sin längd.

Totalt satsar vi 12,2 milj. kr. ytterligare på Sveriges lantbruksuniversitet (5,2 milj. kr. till doktorandtjänster, 2 milj. kr. till agronom/hortonomutbildningen, 2 milj. kr. till veterinärutbildningen och 3 milj. kr. till forskning och utbildning inom alternativ odling). SLU:s totala ram höjs därmed till 574 362 000 kr.

Livsmedelsforskning

Vid SLU bedriver Arbetsgruppen lantbruk och samhälle, ALA-gruppen, bl.a. forskning kring livsmedel. Forskningen på detta område har vunnit internationellt erkännande, och denna forskning kommer att vara en del av COMETT:s arbete i framtiden. I Sverige ligger mycket av livsmedelsforskningen inom SLU, dvs. under jordbruksdepartementet, medan de svenska kontakterna med COMETT sker inom utbildningsdepartementet. Inom ALA-gruppen finns långtgående planer på att bygga upp ett internationellt sekretariat för denna verksamhet. Det finns med denna oklara ansvarsfördelning risk för att livsmedelsforskningen kommer att bli eftersatt i COMETT-samarbetet. Vi föreslår därför att UHÄ ges i uppdrag att finansiera uppbyggandet av ett internationellt sekretariat för livsmedelsforskning, inom ramen för samarbetet med COMETT.

En övervägande del av den slutliga livsmedelsförädlingen sker inom de egna hushållen, och arbetet med mathållningen kräver mer än en miljon årsverken. Om de råvaror som svenskt jordbruk producerar och om svensk "husmanskost" skall få efterfrågan måste konsumenten ha kunskap om det egna näringsbehovet och om vilken mat som svarar mot det. Att en tredjedel av matpengarna används till "icke-mat", som är kaloririk men näringsfattig, visar att många saknar de grundläggande kunskaperna. Bl.a. är den ökande konsumtionen av vitaminpreparat ett bevis därför.

Näringsforskningen måste ha en sådan inriktning att de på vetenskaplig grund uppnådda forskningsresultaten på ett effektivt sätt förs ut till landets konsumenter och kan påverka deras faktiska beteende. Detta förutsätter att livsmedelsforskningen ges ett starkt inslag av beteendevetenskaplig karaktär. Särskilt måste forskning rörande pedagogiska och opinionspåverkande metoder avsedda att leda till ökad förståelse för sambandet kost-hälsa prioriteras.

Skogsbruk

Skogsbruket som bedrivs inom familj jordbrukets ram är ofta miljövänligt och resurssnålt. Vi anser att skogsbruksforskningen skall inriktas på att utveckla detta skogsbruk. Det är bl.a. angeläget att utveckla nya brukningsmetoder som leder till en god arbetsmiljö.

Det är rimligt att 5 milj. kr. av de medel som inflyter från miljöavgifter på handelsgödsel och bekämpningsmedel används till skogsforskning. Dessa medel motsvarar skogsbrukets andel av avgifterna. Det finns dessutom anledning att avsätta ytterligare medel till forskning riktad mot familj jordbrukets skogsbruk i enlighet med vad som ovan angivits. Vi avsätter därför totalt 10,1 milj. kr. till skogsforskning av de medel som influtit på avgifterna. Utöver detta bör skogsforskningen finansieras med medel från de stora skogsägarna, liksom näringslivet i övrigt finansierar forskning. Detta innebär att totalramen blir densamma för skogsforskningen. Vi omfördelar alltså 10 milj. kr. till annan verksamhet enligt ovan.

Fiske

I en annan motion tar vi upp frågan om forskningsfartyg, som fiskeristyrelsen tagit upp i sin anslagsframställan. Vi föreslår att fiskeristyrelsen tilldelas 5 milj.kr. för detta ändamål. Forskningsfartyget behövs för forskning såväl om miljöfrågor som om fiskefrågor.

Rennäringen

Rennäringens möjligheter och problem kräver ytterligare forskning. SJFR har utarbetat ett förslag till renforskningsprogram. I propositionen föreslås att inget forskningsinstitut skapas, en fältstation föreslås istället. Vi anser att det är angeläget att det på längre sikt skapas förutsättningar för ett forskningscentrum, i t.ex. Umeå.

KSLA

Kungliga Skogs- och lantbruksakademien har en viktig uppgift i samband med den nya inriktning som jordbrukspolitiken kommer att få. Akademien kan ses som en länk mellan vetenskapen och utövarna inom sektorn och allmänheten. Akademien har också forskarutbyte med andra länder. Till deras arbete föreslår vi ytterligare 1 milj. kr., dvs. totalt 1 713 000 kr.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av de influtna medlen från avgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel,

2. att riksdagen beslutar anslå ytterligare 27 milj. kr., dvs. totalt 165 930 000 kr., till anslaget G 4 Skogs- och jordbrukets forskningsråd för budgetåret 1990/91 att användas i enlighet med vad som i motionen angivits,

3. att riksdagen beslutar anslå ytterligare 4 milj. kr. utöver regeringens förslag till agronom-, hortonom- och veterinärutbildningarna för budgetåret 1990/91 under anslaget G 1 Sveriges lantbruksuniversitet,

4. att riksdagen beslutar anslå ytterligare 3 milj. kr. utöver regeringens förslag till forskning och utbildning inom alternativ odling för budgetåret 1990/91 under anslaget G 1 Sveriges lantbruksuniversitet,

5. att riksdagen beslutar anslå ytterligare 5,2 milj. kr. utöver regeringens förslag till ombildning av utbildningsbidrag till doktorandtjänster för budgetåret 1990/91 under anslaget G 1 Sveriges lantbruksuniversitet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om livsmedelsforskningen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen och finansieringen av skogsforskningen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angivits om forskning om rennäring,

9. att riksdagen beslutar anslå ytterligare 1 milj. kr., dvs. totalt 1 713 000 kr., till anslaget G 6 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien för budgetåret 1990/91.

Stockholm den 20 mars 1990

Karl Erik Olsson (c)

Lennart Brunander (c)

Stina Gustavsson (c)

Marianne Jönsson (c)

Birgitta Hambræus (c)

Karin Starrin (c)

Sven-Olof Petersson (c)

Göran Engström (c)

